

2018

M.A.

3RD Semester Examination

SANSKRIT

PAPER – SAN – 303

Full Marks : 50

Time : 2 Hours

Answer all questions

*The figures in the right hand margin indicate marks**Candidates are required to give their answers in their own words
as far as practicable**Illustrate the answers wherever necessary*

(सर्वे प्रश्नाः संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च समाधेयाः ।)

1. अधो लिखितयोः कश्चिदेकः प्रश्नः समाधेयः । 10
- क) को नाम हेत्वाभासः? स कति विधः? के च ते ? तेषु एकस्य स्वरूपं निरूपणीयम् ।
- ख) निःश्रेयसाधिगमे नैयायिकैः कति पदार्थाः स्वीकृताः ? तत्राद्यस्य लक्षणं निरूप्य “अनधिगतार्थगन्तु प्रमाणम्” इति लक्षणस्य यथार्थं न वेति विचार्यताम् ।
2. अधो लिखितयोः कश्चिदेकः प्रश्नः समाधेयः । 10
- क) सांख्यशास्त्रजिज्ञासा कथं जायते ? कारिकोल्लेखपुरःसरमालोच्यताम् ।
- ख)सांख्यैः सत्कार्यप्रतिपादने या युक्तयः प्रदत्ताः ताः यथायथं व्याख्यायन्ताम् ।

(Turn Over)

3. यथेच्छं प्रश्नत्रयं समाधेयम् - 3X2

- क) उद्देशलक्षणं किम् ?
- ख) करणलक्षणं निरूप्य विभागाः प्रतिपादनीयाः ।
- ग) व्यापारलक्षणं निरूप्यताम् ।
- घ) सन्निकर्षः कतिविधः ? के च ते ?
- ङ) न्यायसूत्रस्यादिमं सूत्रं किम् ?

4. यथेच्छं प्रश्नत्रयं समाधेयम्- 3X2

- क) सांख्यमते आध्यात्मिकं दुःखं किम् ?
- ख) सांख्यमते कति गुणाः? के च ते ? तत्र सत्त्वगुणस्य लक्षणं किम्?
- ग) कति प्रकृतिविकृतयः? काश्च ताः ?
- घ) सांख्यतत्त्वकौमुदीति टीका केन विरचिता ?
- ङ) सांख्यमते कति प्रमाणानि ? कानि च तानि ? तत्र प्रत्यक्षलक्षणं किम् ?

5. तात्पर्यं व्याख्यायताम्- 8

क) ‘यथार्थानुभवः प्रमा’

अथवा

ख) दुःखत्रयाभिघाताज्जिज्ञासा तदपघातके हेतौ ।
दृष्टेऽपार्था चेन्नैकान्तात्यन्ततोऽभावात् ॥

समाप्तम्

(Internal Assessment-10)